

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Tribus conclusionibus difficultas resolvitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

Thomistæ verò, qui oppositum sentiunt, & qui utramque dispositionem ad augmentum gratiæ & charitatis cum S. Doctore requirunt, considerantes non solum rationem meriti, sed etiam rationem dispositionis, quâ subiectum debet proportionari formæ recipiendæ, negant statim dari augmentum gratiæ & charitatis quod debetur actibus remissis, & dicunt illud differri quoad usque subiectum fuerit sufficienter dispositum, ut expressè docet S. Thomas, locis infra referendis. Sed adhuc restat difficultas, & controversia inter illos, an homo per actus æquales vel intensiores habitu, quos elicit in hac vita, sufficienter ad ejus augmentum disponatur, vel solum in ingressu gloriæ, seu in primo instanti visionis beatificæ, in quo elicit actum charitatis, ad minus tantæ intensiōis, quantæ fuit meritum actuum remissorum viæ. Pro resolutione hujus difficultatis,

139. Notandum est ex S. Thoma; p. quæst. 7. art. 11. quod gratia potest dupliciter considerari: primò in esse habitus & qualitatis, secundum physicam realitatem quam habet: secundò in esse gratiæ, quatenus videlicet iustus per illam acceptatur ad gloriam, medijs bonis operibus meritorijs. Similiter etiam charitas potest considerari in esse habitus & qualitatis: vel secundum rationem propriam charitatis, id est amicitia erga Deum. Hoc præmissis, sit

§. I.

Tribus conclusionibus difficultas resolvitur.

140. Dico primò: Gratia in esse gratiæ, & similiter charitas in esse charitatis, statim augentur per actus etiam remissos. Ita docent Alvarez, Nugno, Marcus à Serra, Joannes à S. Thoma, & alij ex nostris Thomistis, sequiturque manifestè ex dictis articulo præcedenti: cum enim iustus per actus remissos charitatis de condigno mereatur augmentum gratiæ, charitatis, & gloriæ, ut ibidem ostendimus, mox ut actum remissum charitatis elicit, acquirit jus ad novum gradum gratiæ, charitatis, & gloriæ, & à Deo tunc acceptatur ad illum: Ergo per talem actum statim augetur gratia in esse gratiæ. Consequentia patet: nam ut notabili præcedenti declaravimus, gratiam augeri in esse gratiæ, nihil aliud est, quam illam novum jus acquirere ad gloriam, & iustum ratione illius ad majus præmium à Deo acceptari, seu destinari.

141. Dico secundò, gratia & charitas, in esse habitus & qualitatis, non augentur statim per actus habitu remissiores.

Hæc conclusio docetur expressè à D. Thoma varijs in locis, præsertim 1. 2. quæst. 114. art. 8. ad 3. ubi sic ait: *Quolibet actu meritorio meretur homo augmentum gratiæ, sicut & gratiæ consumptionem, quæ est vita æterna. Sed sicut vita æterna non statim redditur, sed suo tempore, ita nec gratia statim augetur, sed suo tempore, cum scilicet aliquis sufficienter fuerit dispositus ad gratiæ augmentum.* Quæ verba D. Thomæ de actibus remissis procedunt, ut patet ex argumento quod sibi obijcit: Ergo censet augmentum gratiæ & charitatis, actibus remissis debitum, non conferri statim, saltem in esse habitus & qualitatis, nec per actus remissos gratiam & charitatem statim augeri. Unde hic quæst. 24. art. 6. ad 1. *Quilibet* (inquit) *actus charitatis meretur vitam æternam, non quidem statim exhibendam, sed suo*

A tempore. Similiter etiam quilibet actus charitatis meretur charitatis augmentum, non tamen statim augetur, sed quando aliquis conatur ad hujusmodi augmentum.

Respondet Zumel 1. 2. quæst. 114. art. 8. D. Thomam solum negare, actibus charitatis remissis augeri statim gratiam & charitatem, dispositivè, & connaturaliter, non tamen excludere, quin statim illis actibus meritorie augeantur.

Sed contra primò: Propositio D. Thomæ negativa est, & consequenter omnem modum augmenti charitatis & gratiæ, statim collati, excludit. Secundò, Duo asserit S. Doctor: primum est augmentum gratiæ, actibus remissis debitum, non statim dari: secundum est, dari suo tempore, cum scilicet aliquis fuerit sufficienter dispositus: Sed hoc secundum esset falsum, si statim tale augmentum daretur titulo meriti, alioquin dicendum esset actibus remissis duplex dari augmentum, unum titulo meriti, & aliud titulo congruæ dispositionis; quod absurdissimum est, sic enim actus remissi essent melioris conditionis, quam intensi, cum istis unum tantum augmentum respondeat: Ergo illa interpretatio non est legitima, nec ad mentem S. Thomæ.

Potest insuper suaderi conclusio ratione fundamentali, quam idem S. Doctor loco secundo citato in corpore articuli insinuat. Solus ille actus

C auget statim gratiam & charitatem, in esse physico qualitatis, in quo reperitur ratio meriti, & ratio proportionatæ dispositionis ad augmentum recipiendum: Sed actus remissi, etsi habeant rationem meriti, non habent tamen rationem proportionatæ dispositionis ad augmentum recipiendum: Ergo non augent statim gratiam & charitatem in esse physico qualitatis. Major probatur, Gratia habitualis in prima sui infusione datur dependenter à dispositionibus, & juxta earum proportionem, ut docet D. Thomas 1. 2. quæst. 112. art. 2. constatque tum ex Tridentino sess. 6. cap. 7. dicente: *Instillam in nobis recipientes, unusquisque secundum propriam cujusque dispositionem*: tum ex D. Hieronymo in illud ad Ephes. 4. *Vnicuique autem secundum propriam mensuram*, ubi sic ait: *Gratia juxta mensuram credentibus datur, &c. Iuxta mensuram vasculorum Deus infundit liquorem, tantum muneris largiens, quantum potest ille cui donatur accipere*: Ergo etiam augmentum gratiæ, & charitatis, non solum meritorie, sed etiam dispositivè dependet à nostris actibus; per easdem enim causas per quas sunt habitus, etiam augentur, & consequenter solum per illos actus augebuntur gratia & charitas, in quibus præter rationem meriti invenietur ratio proportionatæ dispositionis ad illarum augmentum. Unde licet Deus possit absque nostra dispositione augere, & majorem ac intensiorem redere in nobis gratiam & charitatem, hoc tamen non erit propriè augmentum: sicut teste D. Thomæ 1. de cælo lect. 7. non est propriè augmentum in elementis, quando per juxtapositionem absque eorum actione augentur, sed solum in animalibus, & plantis, quorum augmento idem S. Doctor hic quæstione 24. articulo 6. in corp.

D simile esse dicit augmentum spirituale charitatis: ideoque sicut augmentum viventium non fit, nisi per actum potentia vegetativæ & augmentativæ, physicè concurrentem ad illud; ita augmentum charitatis non fit nisi per actum charitatis, physicè ad illud disponentem & concurrentem.

143. Minor verò, quæ asserit actus remissos charitatis non habere rationem proportionatæ dispositionis ad ipsius augmentum, manifesta videtur: nam ut communiter docent Theologi cum S. Thoma 1. 2. quæst. 52. art. 3. actus naturales remissi non disponunt sufficienter ad augmentum habitus acquisiti: Ergo cum auctor gratiæ in supernaturalibus ad instar naturalium agentium incedat, & in supernaturalibus, quantum fieri potest, juxta modum naturalium procedendum sit, actus supernaturales remissi non sunt dispositiones sufficientes ad augmentum habitus supernaturalis.

144. Respondebis negando consequentiam: quia habitus acquisiti dependent à nostris actibus in genere causæ efficientis physiciæ, quæ non agit ultra propriam intensiorem: habitus autem infusi non efficiuntur, nec augentur physice nostris actibus, sed tantum moraliter: & ideo possunt augeri per actus supernaturales remissos.

145. Sed contra primò: Etsi actus fidei non causet efficienter physice fidei habitum, nec augmentum ejus, tamen solus actus, habitu præexistente intensior, ad augmentum fidei sufficienter disponit in homine peccatore: Ergo quamvis charitas nec causetur, nec augeatur efficienter physice nostris actibus, solus tamen actus præexistente habitu intensior, erit sufficiens dispositio ad ejus augmentum.

146. Contra secundò: Quamvis gratia in prima sui infusione non efficiatur physice nostris actibus, infunditur tamen juxta mensuram & intensiorem illorum, eodem modo quo habitus acquisiti juxta suorum actuum intensiorem causantur, & idem est de charitate dicendum: Ergo cum eadem sit ratio augmenti habitus, & productionis illius, eò quod augmentum sit veluti continuata ipsius rei productio, gratia & charitas juxta suorum actuum intensiorem augentur, etsi per actus nostros efficienter physice non augeantur.

147. Dices, esse discrimen inter primam gratiæ infusionem, & ipsius augmentum: nam respectu gratiæ, quatenus primò infusa, actus nostri non comparantur ut merita, sed tantum ut dispositiones; & ideo infunditur juxta illorum intensiorem: respectu verò augmenti obtinent rationem meriti; & ideo, licet non sint proportionatæ dispositiones, statim consequuntur augmentum.

148. Sed contra primò: Forma quæ ex natura rei petit fieri in subiecto disposito, etiam in sui augmento præviā petit dispositionem; cum augmentum formæ, & prima ejus productio, ejusdem sint rationis, ut supra dicebamus, & per easdem causas aliquid augeatur & fiat: Sed gratia quoad suum fieri, & primum sui esse, petit ex natura rei prævias dispositiones, ut in Tractatu de Gratia ostensum est: Ergo etiam in sui augmento prævias dispositiones exposcit; & consequenter, quamvis actus nostri sint meritorij augmenti gratiæ, illud tamen augmentum non infunditur à Deo, nisi prævia dispositio illi proportionata præcedat.

149. Contra secundò: Juxta Suarem, & alios Recentiores, actus contritionis, & charitatis, quibus ad primam gratiam justificantem disponimur, eam de congruo promerentur; & tamen quamvis in ratione meriti crescant, nisi etiam in ratione dispositionis intensivè augeantur, non nisi æqualem gratiam inducunt: v. g. si actus charitatis sit tantum intensus ut duo, quamvis in valore meritorio ex aliis capitibus crescat, non disponet

A nisi ad gratiam ut duo: Ergo quamvis actus nostri, respectu augmenti gratiæ, obtineant rationem meriti; quia tamen simul habent rationem dispositionis, præparantis animam ad illud recipiendum, illud non consequuntur de facto, donec sufficienter ad illud disponant, seu nisi sint proportionatæ dispositiones respectu illius.

Dico tertio: Augmentum gratiæ & charitatis, actibus remissis debitum, non datur in hac vita, quando homo æqualem, vel intensiorem actum charitatis elicit, sed differtur usque ad ingressum gloriæ, seu usque ad primum instans glorificationis, in quo homo prorumpit in actum ferventissimum charitatis, qui non habet rationem meriti, sed tantum dispositionis ad recipiendum augmentum debitum actibus remissis, in via elicitis. Ita docent Thomistæ supra citati, quibus subscribit Illustrissimus Dominus de Marinis, ubi supra cap. 4.

150. Prima pars probatur: Tunc homo recipit augmentum gratiæ, actibus remissis debitum, quando sufficienter ad illud recipiendum disponitur, ut docet D. Thomas locis supra adductis: Sed actus habitui præexistenti æqualis non disponit sufficienter ad augmentum ejus: Ergo non recipit homo augmentum actibus remissis debitum, quando elicit actum charitatis, æqualem habitui præexistenti. Major patet ex supra dictis, Minor probatur ex D. Thoma hic art. 6. in corp. ubi ait: *Habitudine crescente, homo prorumpit in actum ferventem dilectionis, quousque conetur ad charitatis profectum. & tunc charitas augetur in actu.* Ergo sentit D. Thomas, solum actum intensiorem habitu esse sufficientem dispositionem ad augmentum habitus recipiendum.

151. Nec obstat quod idem S. Doctor in 1. dist. 17. quæst. 2. art. 3. videatur docere oppositum, his verbis: *Quando actus charitatis procedit ex tota virtute habentis, & quantum ad virtutem naturæ, & quantum ad virtutem habitus infusi; tunc unus actus disponit, & meretur augmentum charitatis, ut statim fiat.* Non obstat, inquam, cum enim S. Doctor asserit hominem disponi ad augmentum habitus recipiendum, per actum procedentem ex tota virtute habitus infusi, & ex tota virtute naturæ, loquitur de natura elevata per auxilium transiens, ex quo simul cum habitu componitur causa adæquata actus intensioris habitui. Unde ex verbis illis D. Thomæ non colligitur, actum adæquantem habitum ad illius augmentum statim recipiendum disponere. Et ratio etiam id suadet: Nam actus æquales non augent habitum naturalem & acquisitum, ut docent nostri Thomistæ 1. 2. quæst. 52. art. 3. Ergo cum de supernaturalibus (ut supra dicebamus) juxta modum naturalium, quantum fieri potest, philosophandum sit, etiam actus supernaturales, habitui infuso & supernaturali æquales, non disponunt sufficienter ad augmentum ejus statim recipiendum.

152. Secunda verò pars conclusionis, quæ asserit augmentum actibus remissis debitum, non dari, quando justus in hac vita actum ferventorem charitatis elicit, breviter suadet. Quando justus in hac vita in ferventorem actum charitatis prorumpit, se disponit quidem per talem actum ad augmentum gratiæ & charitatis recipiendum, & de facto ipsum recipit, sed tunc tale augmentum datur solum pro ipso actu ferventiori, & adæquatè ipsi correspondet, eodem planè modo, ac si nullus præcessisset actus remissus: Ergo tunc

non tribuitur augmentum actibus remissis debitum, sed illud tantum quod actui intensiori debetur.

154. Respondent aliqui, quod licet actus intensior charitatis, ratione sui disponat solum ad augmentum sibi correspondens, & proportionatum, in virtute tamen actuum remissorum precedentium, disponit ad recipiendos aliquos gradus gratiae & charitatis, actibus remissis debitos: unde dicunt, quando ponitur actus intensior, non solum conferri augmentum illi debitum, & correspondens, sed insuper dari gradus aliquos gratiae & charitatis, actibus remissis debitos; v. g. si actus charitatis habitum praexistentem duobus gradibus superet, quando ille elicitur, quatuor gradus gratiae & charitatis conferuntur, duo pro praesenti dispositione, & duo propter actus remissos antecedentes; alij vero gradus, actibus remissis debiti, in ingressu gloriae conferuntur.

155. Sed contra primum: Vel actus intensior ad illos gradus charitatis disponit in virtute precedentium actuum remissorum, transitive, vel intransitive? Non primum: ad hoc enim necessarium erat, quod ex actibus precedentibus aliquid a se distinctum reciperet, ratione cuius virtuosior, & potentior in ratione dispositionis redderetur; nihil autem actus intensior a precedentibus actibus remissis recipi. Nec etiam secundum: tunc enim aliquid agit vel disponit in virtute alterius intransitive, quando seipso est virtus illi subordinata, sicut calor est virtus subordinata igni; actus autem intensior non est seipso virtus precedentium actuum remissorum: Ergo in nullo vero sensu disponit in virtute precedentium actuum remissorum ad duos illos gradus actibus remissis correspondentes.

156. Contra secundum: Si actus intensior disponat in virtute actuum remissorum precedentium, debet disponere ad totum augmentum actibus remissis debitum, non vero solum ad aliquos gradus gratiae & charitatis illis debitos; v. g. si praecesserint viginti actus remissi charitatis, & actus sequens sit intensus ut decem, debet disponere ad triginta gradus gratiae & charitatis: Sed hoc ab illis Authoribus non admittitur: Ergo non loquuntur consequenter ad sua principia. Sequela Majoris patet: causalitas enim alicui competens non ratione sui, sed ratione alterius, debet illi proportionari, seu commensurari; nam accidens v. g. quia agit in virtute substantiae, producit substantiam: Ergo si actus intensior ad augmentum charitatis disponat in virtute actuum remissorum precedentium, debet in virtute illorum disponere ad totum augmentum illis debitum, quamvis ratione sui non possit nisi ad suae intensiois gradus disponere.

157. Tertia denique pars, quae asserit augmentum actibus remissis debitum, usque ad ingressum gloriae, seu primum instans glorificationis differri, sequitur ex dictis in precedentibus: cum enim actus remissi charitatis mereantur de condigno augmentum gratiae & charitatis, ut articulo precedenti ostendimus, & meritum de condigno nunquam frustratur suo premio; si homo augmentum illud gratiae & charitatis non recipit in hac vita, quando aequalem habitui, vel illo intensiorem actum charitatis elicit, ut jam ostendimus, superest solum ut illud recipiat in altera vita, & in ingressu gloriae, seu in primo instanti glorificationis. Unde D. Thomas 1. 2. qu. 114. art. 8. ad 3. de actibus remissis loquens, ait: *Quolibet actu*

A *meritorio meretur homo augmentum gratiae, sicut & gratia consummationem, quae est vita aeterna.* Ergo sicut actibus remissis non meretur gratiae consummationem, seu gloriam, statim, aut in hac vita conferendam, sed in alia vita, in qua erit dispositus per lumen gloriae ad videndam Dei essentiam; ita nec meretur gratiae & charitatis augmentum, statim, aut in hac vita tribuendum, sed in alia vita, & in ingressu gloriae, seu in primo glorificationis instanti: tunc enim anima eliciet actum charitatis, ad minus tantae intensiois, quantae fuit meritum actuum remissorum viae, & in illo actu sufficienter disponetur ad gratiae & charitatis augmentum, quod meruerat in via per actus remissos; talique actui (non quidem ut merito, cum non sit actus viatoris) sed ut physicae dispositioni, respondebit augmentum gratiae & charitatis, quod in eodem instanti habebit; sicut habetur forma in eodem instanti, in quo est ultima dispositio ad illam.

Neque hoc voluntarie, & absque fundamento dicitur, ut perperam nobis aliqui obijciunt: nam ut art. 6. dicebamus, charitas beatorum non manet in eodem statu intensiois, in quo fuit in ultimo instanti viae, sed maximum incrementum accipit, cum primum homo fit beatus; quod non erit absque dispositione physica intensioris actus dilectionis Dei, qui proinde tunc animam praeparare & disponere potest ad recipiendum totum augmentum, actibus remissis, in via elicitis, debitum. Unde D. Thomas in supplem. qu. 93. art. 3. ait, *mansiones distinguuntur in caelo, secundum charitatem patriae, quae quando in aliquo erit perfectior, tanto reddet eum capaciorem divinae charitatis, secundum cuius augmentum augebitur perfectio divina visionis.* Quibus verbis aperte declarat, actum charitatis patriae se habere ut principium proximum, animam disponens ut sit capax charitatis divinae, ejusque augmentum recipiat, quod in hac vita, defectu dispositionis physicae, eam ultimo ad illud recipiendum praeparantis, infusum non fuerat.

Adde quod altera vita est tempus recipiendi primum adequatum, quod homo meruit per actus antecedentes in via: Ergo primum quod non confertur in hoc saeculo, debet conferri in alio.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primum contra primam & secundam conclusionem: Repugnat gratiam augeri in esse gratiae, & non augeri in esse qualitatis: Ergo duae primae conclusiones inter se pugnant. Consequentia patet: nam in prima diximus, per actus remissos gratiam statim augeri in esse gratiae; & in secunda asserimus eam non augeri tunc in esse habitus & qualitatis. Antecedens vero probatur: Gratiam augeri in esse gratiae, est eam augeri in ratione juris & acceptationis ad gloriam: Sed repugnat eam in ista ratione augeri, nisi etiam in ratione habitus & qualitatis augeatur: Ergo repugnat gratiam augeri in esse gratiae, & non augeri in esse qualitatis. Major patet: Minor probatur. Dare jus ad gloriam, non est denominatio extrinseca in gratia, sed praedicatum intrinsecum, quod consequitur ad physicam ejus entitatem: Ergo repugnat gratiam, ut dantem jus ad gloriam, augeri, nisi etiam physice, & in ratione habitus & qualitatis augeatur.